

Geest en Vorm zijn in God identiek, volkomen hetzelfde.

En zou Dr v. d. V. S. daartegen inbrengen, dat aan de Schrift geen wijsgeerige begrippen kunnen worden ontleend, dan wijs ik hem op Aristoteles, die de godheid den zuiversten vorm noemde.

Maar ik weet, Aristoteles is zijn bête noir.

Daarom wend ik mij dan tot zijn amicissimus Plato. Voor Plato school de vorm in de idee. Zelfs naar de woordafleiding hangen vorm en idee ten nauwste samen.

En waar Plato God de hoogste idee noemde, stemt hij op dit punt tenminste met Aristoteles overeen.

Er is m.i. tusschen a en b een ernstige tegenstelling, die zakelijk besproken kan worden.

De „Vorm“ als hoogste Idee, als identiek met Geest, d.w.z. de vorm-zonder-gedaante, staat hier tegenover de mededeelingen der Heilige Schrift, zooals een eenvoudig lezer dat woordelijk lezen kan en zooals wij ze al lezende wel moeten „denken“ als we de Schrift niet willen tegenspreken.

Dat daarmee de figuurlijke en symbolische voorstellingen der Schrift niet vervallen, is vanzelfsprekend. Als de Heere een rotssteen heet, dan is dat heel iets anders dan dat er staat: toen ontstak de toorn des Heeren, of: toen kwam de Heere neder in een wolk en sprak met Mozes.

Het spijt mij, dat Prof. Hepp deze kwestie niet principieel heeft behandeld. Ik betreur het ook, dat hij op blz. 31 oneerbiedig over God durft te schrijven als „levende ziel“. Zulk railleeren op ernstig werk is zijner onwaardig, vooral als over het heiligste gesproken wordt.

Wat hij schrijft op blz. 32 over „de zuiverste vorm“ (de argeloze lezer moet hier verstaan: „gedaante“) bij Aristoteles, is in vierkante tegenspraak met de historisch juiste opvatting van Aristotelische „vorm“ in het hierboven gegeven citaat uit „De Reformatie“. Daarom is dit „wetenschappelijk“ verhaal aan den eenvoudigen lezer misleidend.

Zakelijke bespreking der vraagstukken zou ons verder kunnen brengen, maar dit brengt slechts verwarring.

De titel van de tweede brochure doet hetzelfde vreezen. Want het „voortbestaan“ der ziel wordt onder ons door niemand in twijfel getrokken. Het spijt mij, dat ik „polemisch“ moet schrijven, en dan nogal in mijn rustperiode, maar de aantijging van beelden-dienst (want dat is het anthropomorfisme zooals Prof. Hepp dat beschrijft) en van „Biblicisme“, door iemand, die voor zijn Gods-voorstelling het Aristotelische „vorm“-begrip en de Platonische „idee“ te hulp roept, is toch al te onverdragelijk om het zoo maar over zijn kant te laten gaan. Prof. Hepp doe de „deformateurs“ in elk geval recht en geve geen vals ch ziektebeeld!

Wolfheze, 19 Oct. 1936.

A. JANSE.

Naschrift. Aan bovenstaand artikel van den heer A. Jansse, over wiens aanvankelijk herstel we dankbaar zijn, geven we gaarne een plaats. Uit onze bespreking van Prof. Hepps al te professorale (immers: de diagnose vóórstellende) brochure, weten onze lezers reeds, dat ik de verschijning er van betreur, en dat ik ze een specimen van „persoonlijke“ polemieken vind, zoo, als we in de laatste jaren niet meer onder ons beleefd hadden. En nu uit de dagbladders gebleken is, dat Prof. Hepp zelfs „leergeschieden“ meende te moeten constateeren, waarvoor... tot haar eigen verrassing... de Synode mobiel worden moest, geloof ik, dat bovenstaande bijdrage er toe kan medewerken, dat de meningsverschillen tot hun juiste proportie worden teruggebracht. Dat is immers

de eerste voorwaarde voor een zakelijke bespreking.

Indien Prof. Hepp niet in de eerste week der Synode zijn polemieken (brochure I) begonnen was, en niet, vóórdat het debat over de meningsverschillen geopend was, reeds had aangekondigd, dat hij in elk geval nog vier brochures zou doen verschijnen, we zouden misschien den heer Janse gevraagd hebben, zijn bijdrage van hierboven te laten rusten, en te volstaan met de verklaring, dat hij op de vraag van Prof. Hepp, of God handen, voeten, etc. heeft, al lang antwoordde: natuurlijk niet. Zoo althans onderstelde ik van den aanvang af, dat de heer Janse zou hebben geantwoord. En dan hadden we verder de zaak misschien kunnen laten rusten. Nu evenwel Prof. Hepp van plan is — en reeds vóór de Synode van plan was — zijn opinie in vier brochures, en dan onder dien titel, en onder de suggestieve vooropstelling van die „diagnose“, bekend te maken, zien we geen enkele reden, om den heer Janse te verzoeken, te zwijgen.

Er is in een openbare vergadering ter Synode door Prof. Hepp gezegd, dat er een „cahier“ was met allerlei uitlatingen, die de zorg van Prof. Hepp opwekken. Och ja; ik neem op me, binnen een paar uren uit de geschriften van Prof. Hepp een cahier samen te stellen, gevuld met uitlatingen van hem, die ik belijst onjuist acht, en die ik, als ze doorgedacht zouden worden, zoowel om de daarin aan den dag tredende denkmethode, als om den inhoud gevaarlijk vind. Ik denk met name aan zijn standpunt inzake mystiek, intuïtie, aan zijn onderscheiding tusschen reflexie en intuïtie in God, etc., en ook aan de door den heer Janse hierboven geciteerde wijsgeerige uitlating van Prof. Hepp. Maar ik heb er nooit aan gedacht, zulke cahiers samen te stellen. Ik geloof bovendien, dat Prof. Hepp dadelijk van mijn oude planje een soortgelijk cahier kan samenstellen. En uit Kuypers werken zie ik ook kans.

Maar ik heb het liever over uitlatingen, waaruit iemands werkelijke, en bewust voorgedragen overtuiging blijkt.

En daarom neem ik gaarne ook deze bijdrage op als bewijs, dat men in 1936 wel wat erg aan het opblazen geweest is.

K. S.

„Geen duimbreed“. Brochure inzake synodebesluit betreffende het lidmaatschap van N.S.B. en C.D.U.

De van het begin af in ons blad gevolgde regel eischt, dat ik zelf een aankondiging geef van de brochure, die tegen het eind van deze week verschenen zal zijn, en waarin ik het bekende synodebesluit inzake het lidmaatschap van N.S.B. en C.D.U. verdedig en tracht aan te geven, waarom het begrijpelijk en noodzakelijk te noemen is.

De titel is ontleend aan het bekende woord van Dr A. Kuypers, gesproken in de rede, waarmee hij de Vrije Universiteit geopend heeft, en dat men op den Vrije Universiteitskalender terecht in de herinnering van ons volk levendig houdt: geen duimbreed is er op heel 'erf van ons menscheijk leven, waarvan de Christus, die aller Souverein is, niet roept: „Mijn!“

Door dit woord, dat zooveel gereformeerden wakker geschud heeft, ook nu voorop te plaatsen, wil ik slechts aangeven, wat voor mij persoonlijk een van de hoofdzaken is in de onderhavige kwestie. Zeker, het is goed, en noodig, tegen bepaalde beginselen en program-punten van beide organisaties bezwaar in te brengen. Maar daarbij moet men niet blijven staan. Men behoort ook zich rekenschap te geven van het zoo mogelijk nog

volwassene, behandelen, maar als een kindeke. En dat heeft Hij gedaan. Hij heeft Zijne genade in Christus geschenken, heeft door Christus onze schuld doen verzoenen, en door Christus voor ons het heil doen verwerven, en schenkt ons dat nu door den Heiligen Geest.

's Menschen eigene verdienste en werk zijn hierbij geheel uitgeschakeld. De mensch behoeft voor de heilgenieting slechts aan te nemen, zich geheel door Gods ontferming het heil te laten bedienen en toedienen. Als God geen anderen heilsweg geopend had dan dien eersten, door des menschen eigen werk en verdienste, dan verkreeg niemand dat heil, en werd niemand behouden en gezaligd. Maar God heeft in plaats van dien eersten weg van 's menschen eigen verdienste, nu voor hem geopend dien van Zijne volle genade in Christus, om Zijn heil ons deelachtig te doen worden. In plaats van het werkverbond, bestelde Hij over ons het genadeverbond, de verlossing en zaliging in en door Christus. En zoo kunnen we behouden worden en worden we gered. Daarvoor dankte de Heere nu God, dat Hij, hoewel zoo groot en hoog, Heere van hemel en aarde, toch als een Vader zulk een heilsweg van erbarmende liefde voor ons geopend heeft, dat Hij in vaderlijke goedheid en door souvereine beschikking het werkverbond voor ons vervang door het genadeverbond.

Maar daar is toch nog meer. Dat genadeverbond heeft God aan Israël geschenken als in den vorm of het kleed van het werkverbond. Hij gaf Zijne wetten en instellingen, verordeningen en beschikkingen, van besnijdenis, offers, sabbath, met de bepaling: doe dit, en gij zult leven. Dat was alles schaduw, symbool, figuurlijke tekening, van Christus. Die komen zou, en van Zijnen verlossingsarbeid. Priester, offer, tabernakel, Mozes, Aäron, alles wees op Christus, sprak van Hem en Zijn

bedenklijker algemeene verschijnsel, dat over een breed veld van het menscheijk leven door velen losgelaten wordt de eisch, waarmee Dr A. Kuypers ons gereformeerde volk tot nieuw leven heeft gebracht: het optrekken in gesloten colonne als christenen achter het vaandel, dat het „Pro Reges“ duidelijk lezen liet. Het ergste is tenslotte, dat het „beginnel der christelijke politiek“ wordt prijsgegeven.

Ik weet niet, of in de pers der N.S.B. al met de noodige scheldwoorden is gereageerd op het besluit der Synode. Verwonderen zou het niet; maar het kan ook zijn, dat men het daar in deze weken zoo druk heeft met andere kwesties — devaluatie b.v. — dat men geen tijd heeft voor deze synodale kwesties. Het duurt altijd een poosje, eer artikelen persklaar zijn, vooral als ze komen moeten door bemiddeling van iemand, die auteur van N.S.B.-drukwerken heet, doch ook in staat is, in eigen ongecorrigeerd handschrift te melden, dat een „artikel“ van hem in massa „verspreidt“ wordt. Hoe het zij, de C.D.U. — zie Persschouw — heeft zich reeds uitgelaten. En zal het ook verder doen.

Eer nu de misverstanden verder doordringen — ik denk met name aan de klacht, dat de kerk het terrein der politiek betrad, en dat ze zich met een bepaalde politieke partij identificeerde (wat natuurlijk dwaasheid is, denk maar aan de Staatkundig Gereformeerde partij) — leek het me goed, een plan ten uitvoer te leggen, dat ik reeds tijdens de Synode aan een in de pers vermelde commissie heb meegedeeld: uitgave n.l. van een geschrift, waarin ik zou aangeven de gronden, waarop m.i. de door de Synode aangenomen conclusies juist zijn.

Want ook aan deze en dergelijke misverstanden wijd ik in deze brochure enkele bladzijden.

K. S.

Dal der Doodsschaduw.

1914—1918.

Ter gedachtenis aan de in Christus gestorvenen gedicht, na lezing van Prof. Dr Ph. Witkop's „Kriegsbriefe Gefallener Studenten“

Waar door het doodend lood de sterke jongens [schreiden]

Schier afgesneën, maar bij het vliedend levenslicht Hun oogen hielden nog in vrede op God gericht Nu hunne jonge ziel van 'leven dra moest [scheiden]

En dan, herin'rend, in een stil-verbloedend beiden Terwijl het lichaam pijnd' en vlamde, gansch [ontwricht]

Nog eens hun leven schouwden, van genä door- [licht]

Om hoven beë getroost, ten dood zich te be- [reiden...]

Daar werd het pril geloof, gegroeid in biltre smart Eerst wonderschoon voleind: God had hun wee- [nend hart]

En Englen droegen z' uit ver buiten alle lijden.

Hun doode stof, zoo driest ten rugweer opgelast Verging al ras, en werd ten droeven, schaamlas [last]

Maar haast herrijst het, nieuw, tot eeuwiglijk [verblijden!]

heilswerk, gaf zinnebeeldig te zien het heil, dat Hij zou verwerven en schenken, en hoe Hij dat zoo aanbrengen. Zelfs was in de besnijdenis Christus dood aangeduid. Maar om in dat alles nu Christus en Zijnen heilswerk te zien, moest het worden doorzien. Dan moest men niet bij het uitwendige blijven staan, bij wel en offer op zichzelf, bij vleeschelijke besnijdenis en toebehooren tot Abrahams zaad en Israëls volk, bij loutere sabbathrust en bloot zichtbare onderhouding van Gods geboden. Er moest dan verstaan worden: Gods offers zijn een gebroken geest en verslagen hart. Die priester, dat offer, die besnijdenis, beelden iets af, waren zichtbare voorstelling van een geestelijke realiteit, op welke het aankwam. Het ging er om, daarin Gods genadewerk te aanschouwen, en Zijnen te zenden Messias. Men moest dan om zoo te zeggen kunnen lezen, geestelijk kunnen overleggen, afleiden, redeneeren. Er moest dan bekwaamheid zijn tot symbolische, zinnebeeldige, opvatting en verklaring. Men moest wijs en verstandig zijn als een geestelijk volwassene, en geen kindeke, dat aanziet, wat voor oogen is, en dat aangrijpt, maar geen begrip heeft van wat daar geestelijk achter schuilt of daarheen mag schijnen.

En zie nu Israël. Als volk, in zijne meerderheid, heeft het Gods instellingen en verordeningen er aan bevolen en geschonken, niet begrepen. Het zag z' niet als beelden van Christus en Zijn heilswerk. Den geestelijken zin er van, hare eigenlijke bedoeling naar het genadeoogmerk Gods, markten zij niet. Maar zij namen die als de middelen, waarmee zij zelve zich het heil verwerven en de achtig konden en moesten maken. Vleeschelijke besnijdenis en toebehooren tot Gods Israël waarborgde toch hunne macht en heerlijkheid straks. Wij zijn immers Abrahams zaad. Onderhouding der wetten, het brengen van de voorgeschreven offers,

Zoo wou.

In dezen En hen, In d'enge

Dies zullen

Om zóóve En kniele Die Sata

Uitzuivren Nu heme En bij h En ster Dat waar Gods gro

UK EN S

„Het v gen doo

In deze bolsjewist de gemeen eens uitdri gansche l een „lanc

Het is d reeds opt bolsjewist delingen

basis, en methode stellingen heid. Op conclusies

Zoo he de geme daaroer

volk zich het al zi dat op o medewerk

bij een de arbeid, o goederen

Openlijk strijd vo een strijd zijn arbel zelfs scha

„grondige leiding de

1) S i d n nism, d l II, 2) Vgl. l

het zich aangeroe het sabba spinsels, leven, da gezegde h rechtighe God hun l leeren uit nen, wat te beschik hooger, e

Door di tegen den toen Hij e eindelijk vulling, e ontvangen niet, toen alles gepr zij niet al voorrecht zij niet. l eindelijk t van Zijne en naar c

Zoo he zine doot typen nie misbruikt van God kruis en i werd het volwassen staan, ma zin. Eigen doordenke Het werd

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

De Nieuwe Bedeeling in hare noodzakelijkheid en rijke ontferming tegenover de Oude.

II.

Maar de Heere dankt niet slechts voor deze openbaring Gods van Zijn heil aan kinderkens, doch ook voor Zijne verberging er van voor wijzen en verstandigen. Was het dan eenmaal in die heilsopenbaring anders, en was ook die verberging noodig? In zekeren zin ja. Toen God den mensch schiep, schiep Hij hem volmaakt, zoodat hij nog wel zich ontwikkelen kon en tot hooger staat en heerlijkheid klimmen, maar toch zonder gebrek was, en in alles als volwassen, niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk, in kennis, gerechtigheid, en heiligheid. Hij was toen wijs en verstandig, in staat en geroepen om het heil, de hem voorgestelde heerlijkheid en zaligheid, zich te verwerven en op grond van eigen werk te zien toebedeeld. Hij was toen niet als een kindeke, en God behandelde hem ook niet als een kindeke in de verkrijging van die hoogste volkomenheid. Zij moest toen rusten op zijne eigene werkzaamheid.

Maar dat is geheel misgegaan. De mensch verzette zich tegen God en viel. Met zijn eigen doening het geheel verkeerd. Hij werkte zich den dood, in plaats van het leven. Zou de mensch behouden worden, de hoogste zaligheid deelachtig worden, dan moest God daartoe eenen anderen weg kiezen, het eigen doen des menschen uitsluiten, hem niet als eenen wijze en verstandige, als eenen